Uttanríkis- og vinnumálaráðið

Dagfesting:	7. mars 2023
Mál nr.:	22/18081-1
Málsviðgjørt:	jd
Ummælistíð:	24. jan.-22. febr. 2023
Eftirkannað:	22. febr. 2023

Uppskot til

Løgtingslóg um grundvatn

Virkisøki og allýsing

§ 1. Grundvatn er ráevni í undirgrundini og tí fólksins ogn.
Stk. 2. Løgtingslógin ásetur reglur um, hvussu grundvatn kann gagnnýtast.

§ 2. Grundvatn er vatn, sum situr í rivum, fláamørkum og opum í undirgrundini í mettaða beltinum.

Almenn krøv

§ 3. Grundvatn skal verjast móti dálking og øðrum inntrivum, sum kunnu minka um vatngóðskuna.

§ 4. Øll gagnnýtsla av grundvatni skal vera burðardygg.
Stk. 2. Loyvi at gagnnýta grundvatn kann ikki latast, fyrr enn avvarðandi myndugleiki hevur mett um avleiðingar fyri náttúru og umhvørvi, og tá bara um mett verður, at árinini, sum standast ella kunnu standast av at gagnnýta grundvatnið, ikki í týðandi mun ávirka náttúru og umhvørvi.
Stk. 3. Landsstýrismaðurin kann seta forboð fyri gagnnýtslu, sum annars er heimilað eftir hesi løgtingslóg, um mett verður, at ætlaða ella framhaldandi nýtslan ikki verður mett at vera burðardygg.

Loyvisveitan

§ 5. Um grundvatn rennur upp av sær sjálvum á einum matrikli, kann eigarin gagnnýta vatnið í egnum húsarhaldi, um vatnið hóskar til ætlaðu nýtsluna, og um loyvi er fingið til tess frá landsstýrismanninum.
Stk. 2. Landið og síðani avvarðandi kommuna hava framíhjárætt at brúka grundvatn, og loyvið eftir stk. 1 er tískil treytað av, at landið ella kommunan ikki skal brúka vatnið til endamál, fevnd av § 6.
Stk. 3. Loyvi eftir stk. 1 kunnu ikki latast ella seljast øðrum.

§ 6. Landsstýrismaðurin kann veita landsstovnum, kommunum og interkommunalum felagsskapum loyvi at gagnnýta grundvatn til t.d. orkuveiting, ta kommunalu vatnveitingina og onnur almannagagnlig endamál.
Stk. 2. Loyvi eftir stk. 1 kunnu ikki latast ella seljast øðrum.

§ 7. Landsstýrismaðurin kann veita loyvi til vinnuliga gagnnýtslu av grundvatni,

sum rennur í ella sum kann vinnast burtur úr undirgrundini, tá alment er lýst eftir umsóknum.
Stk. 2. Landsstýrismaðurin kann somuleiðis veita virkjum og fyritøkum loyvi at gagnnýta grundvatn á egnum ella leigaðum grundøki, um vatnið skal brúkast til ta vinnuligu framleiðsluna hjá virkinum ella fyritøkuni. Loyvi verður latið eftir umsókn.
Stk. 3. Treytað av, at vatnnøgdin er nóg stór, kunnu fleiri loyvi latast til somu keldu ella grundvatnsgoymslu.
Stk. 4. Loyvi til vinnuliga gagnnýtslu av grundvatni kann bara latast smápartafelag ella partafelag, sum er skrásett hjá Skráseting Føroya, ella sum er fráboðað Skráseting Føroya sum undir stovnan, og sum hevur høvuðssæti í Føroyum.
Stk. 5. Landsstýrismaðurin ásetur í kunngerð nærri reglur og treytir fyri vinnuligari gagnnýtslu av grundvatni, undir hesum m.a. treytir um jarðfrøðiligar boriroyndir, boritøkni, um at máta vatnnøgdir og vatngóðsku, og um at lata myndugleikunum upplýsingar um hesi viðurskifti.

Loyvistreytir

§ 8. Tá loyvi eftir § 7, stk. 1 og 2, verður latið, skal dentur leggjast á, at vatnið verður gagnnýtt á skynsaman hátt, og at umsøkjarin hevur neyðugan fíggjarligan og tøkniligan førleika at fremja ætlanina.
Stk. 2. Við loyvum eftir § 7, stk. 1 og 2, kunnu leggjast treytir um kanningar, frágreiðingar og upplýsingarskyldu loyvishava, treytir um uppseting og burturbeining av útbúnaði, treytir um burturbeining av avlopsvatni, treytir um, nær loyvishavi kann fara undir at gagnnýta vatnið o.a.
Stk. 3. Loyvi eftir § 7, stk. 1 og 2, kann eftir umstøðunum verða avmarkað og treytað, og sleppur ikki loyvishava undan at fáa til vegar øll onnur loyvi, ið eru kravd eftir aðrari lóggávu.
Stk. 4. Landsstýrismaðurin kann í kunngerð áseta gjald fyri loyvi at gagnnýta grundvatn, undir hesum eisini reglur um ymisk gjøld fyri ymsa nýtslu.

Afturtøka og søla av loyvum

§ 9. Loyvi eftir § 7, stk. 1 og 2, verður tikið aftur, um tað ikki verður brúkt 12 mánaðir á rað, ella um ásetingarnar í hesi løgtingslóg, í reglum, givnar við heimild í løgtingslógini, ella treytir í loyvinum sjálvum, ikki verða hildnar.
Stk. 2. Loyvi eftir § 5 og § 6 verða tikin aftur, um tey ikki eru tikin í nýtslu í seinasta lagi tvey ár eftir, at tey eru latin.

§ 10. Loyvi eftir § 7, stk. 1 og 2, kann bara latast ella seljast øðrum, um landsstýrismaðurin frammanundan hevur góðkent hetta.
Stk. 2. Treytirnar í § 8 galda á sama hátt fyri avhendingar eftir § 10, stk. 1.

Loyvistíðarskeið

§ 11. Loyvi eftir § 5 verður latið fyrstu ferð fyri í mesta lagi 20 ár, og loyvi eftir § 6 ella § 7 verður latið fyrstu ferð fyri í mesta lagi 10 ár. Síðani kann loyvi verða endurnýggjað upp í 5 ár í senn, sbr. tó stk. 3.
Stk. 2. Ásetingarnar í § 9 eru galdandi uttan mun til loyvistíðarskeið.
Stk. 3. Áðrenn loyvi kann verða endurnýggjað eftir stk. 1, skal myndugleikin meta um, hvørt vatnnýtslan framvegis er burðardygg, eins og metast skal um, hvørt tað hjá landi ella avvarðandi kommunu eru almannagagnlig endamál, sum skulu hava framíhjárætt at gagnnýta vatnið.

Uppsetan av útbúnaði á privatari ogn

§ 12. Útbúnaður til tess at gagnnýta grundvatn kann setast upp á privatari ogn uttan endurgjald, um tað kann gerast uttan stórvegis ampa fyri eigaran.
Stk. 2. Tann, sum skal seta upp útbúnaðin, nevndur í stk. 1, hevur heimild at gera neyðugar fyrireikandi uppmátingar, annað

tøkniligt fyrireikingararbeiði og aðrar kanningar.
Stk. 3. Endurrindað verður fyri skaðar, ið standast av arbeiðinum. Fæst ikki semja um endurgjaldið, ásetur Jarðfeingi upphæddina. Avgerðin hjá Jarðfeingi kann kærast til landsstýrismannin.
Stk. 4. Eigarin skal hava boð um arbeiðið 4 vikur undan, at arbeiðið byrjar.
Stk. 5. Í seinasta lagi 2 vikur undan, at arbeiðið skal byrja, kann eigarin mótmæla og grundgeva fyri, at ætlanin eigur at verða viðgjørd sum ognartøka eftir § 13.

Ognartøka

§ 13. Tá ið almannagagnið krevur tað, verður landsstýrismanni og kommunum heimilað, móti fullum endurgjaldi, at ognartaka lendi til útbúnað o.a., sum er neyðugt fyri at gagnnýta grundvatn.
Stk. 2. Farið verður fram eftir reglunum í Lov om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne.

Heimildir og kæra

§ 14. Landsstýrismaðurin kann leggja heimildir sínar eftir hesi løgtingslóg til stovn undir landsstýrinum.
Stk. 2. Leggur landsstýrismaðurin sínar heimildir eftir løgtingslógini til stovn undir landsstýrinum, kann landsstýrismaðurin áseta reglur um rættin at kæra um avgerðir myndugleikans, m.a. at avgerðirnar ikki kunnu leggjast fyri annan fyrisitingarligan myndugleika, og um rættin hjá myndugleikunum at taka upp aftur eitt mál, eftir at kæra er komin inn.

Revsing

§ 15. Um ikki hægri revsing er uppiborin eftir aðrari lóggávu verður við sekt revsaður tann, sum fer undir at gagnnýta grundvatn uttan at loyvi er fingið til tess eftir §§ 5-7, ella sum ikki heldur treytir, ásettar í loyvi, latið eftir §§ 5-7.
Stk. 2. Um ikki hægri revsing er uppiborin eftir aðrari lóggávu verður við sekt revsaður tann, ið tilvitað tekur burtur, avlagar ella løstar merkingar o.a., sum verður gjørt í sambandi við arbeiði, fevnt av § 12.
Stk. 3. Revsiábyrgd kann verða áløgd løgfrøðiligum persónum sambært reglunum í 5. kapitli í revsilógini.
Stk. 4. Í reglum, givnar við heimild í lógini, kann verða ásett, at brot verða revsað við sekt.

Gildiskoma og skiftisreglur

§ 16. Henda løgtingslóg kemur í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørd.
Stk. 2. Tá øll loyvi, ið eru givin við heimild í løgtingslóg um vatnið í sumbiarbergholinum, eru endurnýggjað, latin inn aftur ella tikin aftur, verður løgtingslóg um vatnið í sumbiarbergholinum sett úr gildi við kunngerð landsstýrismansins.

§ 17. Um loyvishavi, sum við heimild í løgtingslóg um vatnið í sumbiarbergholinum, hevur fingið loyvi at gagnnýta vatnið úr bergholinum, søkir um at leingja loyvistíðarskeiðið, skal umsóknin viðgerast eftir reglunum í hesi løgtingslógini.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsakir til uppskotið

Higartil hava møguleikarnir at útvinna ella á annan hátt at gagnnýta grundvatn í Føroyum verið lítið kannaðir. Ein orsøk er óivað tann, at undirgrundin er bygd upp av basaltfláum, sum gera tað trupult at fáa fatur á vatninum. Kortini hevur kelduvatn, sum er grundvatn, ið spríkir úr undirgrundini, leingi verið brúkt sum vatnveiting til bygdir kring landið, og fólk hava vitað um heitar keldur í øldir.

Tunlarnir, sum eru gjørdir í Føroyum, hava eisini avdúkað, at tað er hópin av vatni í undirgrundini. Vatn rennur inn í tunlarnar gjøgnum rivur og leyst grýti, og neyðugt er at leiða vatnið burtur. Síðani farið varð undir jarðhitaboringar í Føroyum fyri eini 15 árum síðani, eru fleiri enn 1000 jarðhitahol borað. Í fleiri førum rennur mongd av vatni í hesum boringum, so eisini í grunnu undirgrundini í bygdum øki er nógv vatn.

1.2. Galdandi lóggáva

Síðani málsøkið *ráevni í undirgrundini* varð yvirtikið í 1992, hevur landið havt ræði á allari gagnnýtslu av hesum ráevnum. Ráevni í undirgrundini fevna ikki bara um olju, men eisini um grundvatn og onnur ráevni, ið kunnu vinnast úr henni. Hitin í grundvatninum, sum kann brúkast til orkuendamál, er eisini fevndur av hugtakinum *ráevni í undirgrundini*, sbr. løgtingslóg um jarðhitaskipanir (løgtingslóg nr. 22 frá 16. mars 2012 um el-riknar hitapumpuskipanir). Harumframt er gagnnýtsla av grundvatni skipað við løgtingslóg nr. 53 frá 28. apríl 2000 um vatnið í sumbiarbergholinum. Tann lógin er í ávísan mun grundarlag undir hesum uppskoti.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Løgtingslógin hevur til endamáls at fáa til vegar greiðar reglur um, hvussu og við hvørjum treytum loyvi kann veitast at gagnnýta grundvatn.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Til tess at tryggja, at grundvatn verður brúkt á skynsamasta hátt, verða ásettar greiðar reglur fyri, hvør kann gagnnýta grundvatn, hvussu loyvi verða veitt, loyvistreytir, loyvistíðarskeið og reglur um at taka aftur loyvi. Reglur um ognartøku til almannagagnlig endamál verða eisini ásettar, so greitt er, at land og kommunur í ávísum førum kunnu ognartaka lendi fyri at gagnnýta grundvatn.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Lógaruppskotið er sent til hoyringar hjá Kommunufelagnum, Skráseting Føroya, Sumbiar kommunu, Sp/f Kirvi, Sp/f Nomi Water og P/F Føroya Bjór, umframt hjá stjórnarráðunum. Lógaruppskotið hevur harumframt verið til ummælis á heimasíðuni hjá Uttanríkis- og vinnumálaráðnum og á almenna hoyringarportalinum hjá landsstýrinum í tíðarskeiðinum 24. januar-22. februar 2023.

Uttanríkis- og vinnumálaráðið hevur fingið viðmerkingar frá Advokatskrivstovuni, Barna- og útbúgvingarmálaráðnum, Heilsumálaráðnum, Kommunufelagnum, Maju Nilsson og Heðini Jákupsson, Skráseting Føroya, Umhvørvismálaráðnum og Umhvørvisstovuni.

Víst verður til hjálagda upprit um innkomnar viðmerkingar.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Lógaruppskotið hevur ikki við sær negativar fíggjarligar avleiðingar fyri landið, tí heimild er at taka gjald fyri loyvisviðgerðina, eins og heimild er at taka gjald fyri loyvi at gagnnýta grundvatn. Um farið verður undir at taka gjald fyri loyvi at gagnnýta grundvatn, kann lógaruppskotið hava positivar fíggjarligar avleiðingar fyri landið.

Lógaruppskotið hevur ikki við sær fíggjarligar avleiðingar fyri kommunurnar.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur
Lógaruppskotið hevur ikki við sær umsitingarligar avleiðingar fyri landið, tí mett verður, at tað ber til hjá Jarðfeingi at seta í verk og umsita eina loyvisskipan við verandi starvsfólkamegi.

Lógaruppskotið hevur ikki við sær umsitingarligar avleiðingar fyri kommunurnar.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna
Uppskotið hevur fyri vinnuna ta avleiðing, at greiðar reglur verða settar fyri vinnuliga gagnnýtslu av grundvatni í Føroyum.

Harumframt verður ásett, at landsstýrismaðurin kann taka gjald fyri at veita loyvi at gagnnýta grundvatn.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið
Lógaruppskotið verður í fyrstu syftu ikki mett at hava avleiðingar fyri umhvørvið.

Hetta er kortini treytað av, at grundvatnið verður gagnnýtt bæði skynsamt og burðardygt.

Fyrsta treytin fyri skynsamari og burðardyggari gagnnýtslu er at vita, hvussu støðan er við grundvatninum. Vitanin um grundvatnið í Føroyum er avmarkað, og tí er umráðandi at fyrisita hetta tilfeingið eftir eini fyrivarnisreglu soleiðis, at grundvatnið ikki verður dálkað, oyðilagt ella brúkt upp av vantandi vitan og tilviti. Neyðugar jarðfrøðiligar kanningar eiga tí at gerast, áðrenn farið verður undir at gagnnýta grundvatn í munandi størri mongdum enn nú, og metast má um vatntørvin hjá tí, sum vil gagnnýta grundvatn. Metast má um tørvin, bæði tá ið loyvi verður latið fyrstu ferð, og tá ið loyvi verða endurnýggjað.

Verður gagnnýtslan av vatninum so mikið stór, at vandi er fyri, at grundvatnið fer at ganga undan ella minkar upp á lutfalsliga stutta tíð, er talan um umhvørvisavleiðingar, sum hava við sær, at stig eiga at verða tikin fyri at tryggja, at grundvatnsstøðið verður hildið uppi, t.d. við at vinnulig gagnnýtsla av grundvatninum í einum ávísum øki má skerjast ella halda uppat.

Øll gagnnýtsla av grundvatninum skal vera lív- og jarðfrøðiliga burðardygg, so komandi ættarliðum verður tryggjað somu rættindi til reint grundvatn. Metast skal tí eisini um lógligu endamálini, sum grundvatn kann brúkast til, og har hava almannagagnligu endamálini framíhjárætt. Hetta merkir ítøkiliga, at vinnulig gagnnýtsla, t.d. til framleiðsluvatn á einum flakavirki ella á eini smoltstøð ella framleiðsla av fløskuvatni, má víkja fyri almannagagnligari nýtslu, t.d. einari kommunalari drekkivatnsveiting.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum
Lógaruppskotið verður ikki mett at hava avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Lógaruppskotið verður ikki mett at hava avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum
Eingin viðkomandi millumtjóðasáttmáli er á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar
Mett verður, at uppskotið er í samsvari við *Hoyvíkssáttmálan* (Sáttmáli millum stjórn Íslands, øðrumegin, og stjórn Danmarkar og Føroya landsstýri, hinumegin), *Evropeiska mannarættindasáttmálan*, sbr. anordning nr. 136 af 25. februar 2000 om ikrafttræden for Færøerne af lov om den europæiske menneskerettighedskonvention, og *Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek*, sbr. bekendtgørlse nr. 35 af 15. september 2006 om rettigheder for personer med handicap.

2.9. Markaforðingar
Ongar markaforðingar eru á økinum. Mett verður ikki, at lógaruppskotið fer at elva til markaforðingar.

2.10. Revsing, fyrisitingarligar sektir, pantiheimildir ella onnur størri inntriv
Ásett verður, at tann, ið tilvitað tekur burtur, avlagar ella løstar merkingar o.a., sum verður gjørt í sambandi við arbeiði at gagnnýta grundvatn, verður revsaður við sekt, um ikki strangari revsing er uppiborin eftir revsilógini.

Um almannagagnið krevur tað, kann landsstýrismaðurin, móti fullum endurgjaldi, ognartaka lendi til tess at gagnnýta grundvatn. Slík ognartøka skal fremjast eftir reglunum í Lov nr. 69 af 7. maj 1881 om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne.

Lógaruppskotið hevur ikki aðrar ásetingar um revsing, fyrisitingarligar sektir, pantiheimildir ella onnur størri inntriv.

2.11. Skattir og avgjøld
Lógaruppskotið hevur ongar ásetingar og skattir og avgjøld.

2.12. Gjøld
Ásett verður, at landsstýrismaðurin í kunngerð kann taka gjald fyri at veita loyvi. Talan kann bæði vera um gjald fyri at viðgera umsóknir og gjald fyri at brúka grundvatnið. Heimild er at áseta ymisk gjøld fyri ymisk sløg av gagnnýtslu, undir hesum eisini gjald fyri brúktar nøgdir av vatni og gjald fyri at reinsa ella burturbeina vatn.

2.13. Áleggur lógaruppskotið likamligum ella løgfrøðiligum persónum skyldur?
Tá ið loyvi at gagnnýta grundvatn verður latið, kunnu tað í loyvinum verða ásettar treytir um kanningar, frágreiðingar og upplýsingarskyldu, eins og treytir kunnu verða ásettar um m.a. uppseting og burturbeining av útbúnaði. Harumframt kunnu verða ásettar treytir um, nær loyvishavi kann fara undir at gagnnýta vatnið.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein stovn undir landsstýrinum ella til kommunur?
Lógaruppskotið gevur landsstýrismanninum heimild at veita loyvi at gagnnýta grundvatnið, sum rennur í ella sum kann vinnast burtur úr undirgrundini, og at leggja treytir við slíkum

loyvum. Harumframt gevur lógaruppskotið landsstýrismanninum heimild at krevja gjald fyri slík loyvi.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?
Lógaruppskotið gevur almennum myndugleikum atgongd til privata ogn, tá endamálið er at seta upp útbúnað til tess at gagnnýta grundvatn. Harumframt hava almennir myndugleikar atgongd til privata ogn, um tað er neyðugt at gera fyrireikandi uppmátingar, annað tøkniligt fyrireikingararbeiði og aðrar kanningar.

Aðramáta gevur lógaruppskotið ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn uttan rættarúrskurð.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?
Lógaruppskotið verður ikki mett at hava aðrar avleiðingar enn tær, ið eru nevndar omanfyri.

2.17. Talvan: Yvirlit yvir avleiðingarnar av lógaruppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndug-leikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelags-bólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Ja
Umsitingarligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Nei	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

Til § 1
Staðfest verður, at grundvatnið er ráevni í undirgrundini, og tí fólksins ogn, sbr. lov nr. 181 frá 8. mai 1950 om efterforskning og indvinding af råstoffer i kongeriget Danmarks undergrund.

Til § 2
Ásett verður, at løgtingslógin einans fevnir um grundvatn. Heitið *grundvatn* fevnir um tað vatn, sum situr niðri í tí mettaða beltinum í grótinum í undirgrundini. Mettaða beltið er økið undir grundvatnskorpuni, har tómrúm eru full av vatni, øvut av økinum uppi yvir grundvatnsskorpuni, har tómrúm ikki eru full av vatni. Tómrúmini, sum víst verður til, eru rivur og poknur í grótinum, ið kunnu fyllast við vatni. Grót, sum inniheldur vatn, nevnist ein grundvatnsgoymsla. Grundvatn rennur út á yvirflatuna á ymsan hátt, m.a. gjøgnum keldur,

t.d. í Varmakeldu í Fuglafirði. Omanávatn er vatn, sum rennur í eitt nú áum, vøtnum, rørleiðingum og drenrørum, og er ikki fevnt av lógini.

Til § 3
Ásett verður, at grundvatn skal verjast móti dálking og øðrum inntrivum, sum kunnu minka um vatngóðskuna. Talan kann vera um dálking frá taðingarevnum og týningarevnum, eins og um dálking frá tyrvingarplássum, har ymisk evni kunnu seyra niður í grundvatnið. Evni, sum verða brúkt í sambandi við boringar, kunnu eisini dálka grundvatnið, um ikki fyribyrgjandi tiltøk verða sett í verk. Dálkingin er kortini ikki avmarkað til nevndu dømi.

Inntriv í grundvatnið fevna m.a. um jarðhitaboringar og aðrar loddrættar og vatnrættar boringar. Boringar, sum gera inntriv í jarðfrøðiliga bygnaðin, kunnu elva til, at vatngoymslurnar minka ella hvørva. At taka hita upp úr undirgrundini í sambandi við jarðhitaboringar kann eisini roknast sum inntriv í ávísum økjum, har eitt nú stórar goymslur av heitum vatni eru, sum kunnu brúkast til almannagagnlig endamál. Jarðhitaboringar kunnu sostatt, alt eftir umstøðunum á staðnum, metast sum dálking av grundvatni.

Til § 4
Ásett verður, at øll gagnnýtsla av grundvatni skal vera burðardygg. Hugtakið *burðardygg* merkir í hesum høpi lív- og jarðfrøðiliga burðardygg, t.e. at grundvatnið kann tryggjast frameftir. Grundvatn má umsitast soleiðis, at komandi ættarlið eisini hava atgongd til reint grundvatn.

Til tess at tryggja, at hetta endamál verður rokkið, verður ásett, at eitt loyvi at gagnnýta grundvatn ikki kann latast, fyrr enn avvarðandi myndugleikar hava mett um avleiðingar fyri náttúru, umhvørvi og jarðfrøði í økinum. Loyvi kunnu bara latast, um mett verður, at árinini, sum standast ella kunnu standast av at gagnnýta grundvatnið, ikki í týðandi mun ávirka náttúru, umhvørvi og jarðfrøði í økinum.

Árinsmetingar hava serliga stóran týdning, tá ið talan er um at gagnnýta grundvatn í stórum nøgdum, t.d. til framleiðsluvatn ella til kommunala vatnveiting, og í minni mun, tá ið talan er um at gagnnýta grundvatn í privata húsarhaldinum. Kortini kunnu allar boringar seta grundvatnsskipanina í vanda, og tá serliga, um talan er um nógvar og tættar boringar í einum øki, sum er týðandi fyri at halda uppi og varðveita grundvatnsskipanina.

Somuleiðis verður ásett, at landið kann seta forboð fyri gagnnýtslu, sum annars er heimilað eftir hesi lóg, um mett verður, at ætlaða ella framhaldandi nýtslan ikki er burðardygg. Heimild er eisini at taka givin loyvi aftur, sbr. ásetingarnar í § 9.

Endamálið er m.a. at tryggja, at ovurnýtsla ikki kemur fyri, tí ovurnýtsla kann skeikla vatnjavnvágina, økja dálkingina av grundvatninum og tøma goymslurnar. Øll fyrisiting av grundvatninum skal virða hesa fyrivarnisreglu. Henda áseting verður rokkin við at seta krøv til útbúnað, evni o.a. Víst verður til viðmerkingarnar til § 8.

Til § 5
Ásett verður, at rennur grundvatn upp av sær sjálvum á einum matrikli, kann eigarin gagnnýta vatnið í egnum húsarhaldi. Hetta er kortini treytað av, at loyvi er fingið til tess, og at landið ella avvarðandi kommuna ikki skal brúka vatnið til almannagagnlig endamál, t.d. vatnveiting ella orkuframleiðslu. Sostatt hava bæði landið og kommunan framíhjárætt at brúka vatnið, áðrenn eigarin kann brúka tað.

Framíhjárætturin hjá landinum og síðani kommununi fevnir eisini um rættin at brúka vatnið, tá ið tann, sum eigur matrikkulin, har vatnið rennur upp, hevur brúkt tað.

Loyvið at brúka vatn, sum rennur upp á egnum matrikli, er sostatt m.a. treytað av, at landið ella avvarðandi kommuna ikki skal brúka vatnið, at landið ella kommunan kann brúka vatnið aftaná, at tann, sum eigur matrikkulin, hevur brúkt tað, og at vatnið hóskar til ætlaðu nýtsluna. Eftir umstøðunum kunnu aðrar treytir verða lagdar við einum loyvi at gagnnýta vatn eftir hesi áseting, sbr. ásetingarnar í §§ 7-9 og § 11.

Loyvi at gagnnýta vatn eftir hesi áseting fevnir ikki um sølu ella aðra vinnuliga nýtslu av vatninum.

Talan er bara um vatn, sum rennur upp av sær sjálvum, t.d. sum kelda, ella vatn, sum rennur upp, tí annað inntriv, t.d. jarðhitahol, er borað á ognini. Sostatt er tað ikki loyvt privatum at bora eftir vatni til egið brúk.

Til § 6
Ásett verður, at landsstýrismaðurin kann veita landsstovnum, kommunum og interkommunalum felagsskapum loyvi at gagnnýta grundvatn til orkuframleiðslu, til ta kommunalu vatnveitingina og onnur almannagagnlig endamál. Treytirnar í § 5, stk. 2, galda á sama hátt fyri loyvi, veitt eftir hesi áseting, og landið hevur tískil framíhjárætt at brúka vatnið. Tað er kortini einki sum forðar fyri, at bæði land og kommuna brúka vatn úr somu keldu, um nóg mikið er til av vatni.

Loyvi at gagnnýta vatn eftir hesi áseting fevnir ikki um sølu ella aðra vinnuliga nýtslu av vatninum.

Til § 7
Landsstýrismaðurin fær heimild at veita loyvi til at gagnnýta vatnið í undirgrundini í avmarkaða tíð. Talan er her um vinnuliga gagnnýtslu, eitt nú til orkuframleiðslu, til matvøruframleiðslu, til drekkivatn at selja í fløsku o.tíl. Loyvi verður latið, tá ið alment er lýst eftir umsóknum. Treytað av, at vatnnøgdin er nóg stór, kunnu fleiri loyvi latast til somu keldu ella grundvatnsgoymslu.

Landsstýrismaðurin fær í stk. 2 somuleiðis heimild at veita loyvi til vinnuliga gagnnýtslu av grundvatni, sum kann vinnast burtur úr undirgrundini, tá ætlanin er at fáa til vegar vatn til vinnuliga framleiðslu. Talan kann eisini vera um at gagnnýta hitan úr grundvatninum.

Tá talan er um loyvi eftir stk. 2 er støðan tann, at virki ella fyritøkur bora eftir vatni, sum skal brúkast til ta framleiðsluna, sum virki ella fyritøkan fæst við, t.d. smoltaling ella fiskavirking. Í hesum førum verður ikki alment lýst eftir umsóknum, um borað verður á egnum øki ella á øki, sum er langtíðarleigað frá eini kommunu. Er talan um leigað øki, krevst loyvi frá eigaranum. Eisini í hesum førum skal gerast ein meting av teirri ávirkan, sum slíkar boringar og vatntøkur hava á náttúru, umhvørvi og grundvatnsskipanina í økinum. Møguleikin hjá øðrum at gagnnýta grundvatnið í sama øki skal eisini takast við í metingina. Víst verður til viðmerkingarnar til § 4.

Loyvi eftir stk. 2 fevnir bara um vatn til tann tørv, sum virkið ella fyritøkan hevur. Um loyvi er fingið at gagnnýta grundvatn til t.d. virking av fiski, ber ikki til – við sama loyvi – at fara

undir at framleiða og selja kelduvatn í fløsku. Í slíkum førum krevst eitt annað loyvi eftir stk. 1, sbr. stk. 3, og tá verður alment lýst eftir umsóknum.

Staðfest verður, at er vatnnøgdin størri enn tað, sum virkið ella fyritøkan skal brúka, kann landsstýrismaðurin lata fleiri loyvi til somu keldu, hóast tað er eitt virki ella ein fyritøka, sum hevur borað eftir vatni til egna nýtslu, sbr. omanfyri. Í slíkum førum kunnu loyvi, sum eru latin aftaná, ongantíð fáa betri treytir ella longri loyvistíðarskeið enn tað fyrsta loyvið. Loyvi, sum eru latin aftaná, verða tí latin við fyriliti fyri teimum rættindum og skyldum, sum eru ásett í fyrsta loyvinum.

Ásett verður, at loyvi til vinnuliga gagnnýtslu av grundvatni bara kann latast smápartafelag ella partafelag, sum er skrásett hjá Skráseting Føroya, ella sum er fráboðað Skráseting Føroya sum undir stovnan, og sum hevur høvuðssæti í Føroyum.

Henda avmarking er grundað á, at talan er um virksemi, sum krevur serligt loyvi, tí tað almenna hevur tørv á at fylgja við, hvussu støðan er við grundvatninum. Í mun til ábyrgd og møguligt endurgjald fyri skaða er eisini umráðandi at kenna eigaraviðurskiftini.

Til § 8
Tá loyvi at gagnnýta grundvatn verður latið, skal dentur leggjast á, at vatnið verður gagnnýtt á skynsaman hátt, og at umsøkjarin hevur neyðugan fíggjarligan og tøkniligan førleika at fremja ætlanina.

Tað er myndugleikin, ið ger av, hvussu vatnið best verður gagnnýtt, eins og tað er myndugleikin, sum metir um førleikarnar. Førleikar, ið kunnu hava týdning fyri metingina, eru m.a. tøkniligir, fíggjarligir og umsitingarligir førleikar.

Við loyvum at gagnnýta grundvatn kunnu leggjast treytir um jarðfrøðiligar kanningar, t.d. ein skylda at lata inn grótroyndir. Treytir um vatnkanningar kunnu setast bæði fyri vatngóðsku og vatneginleikar, og hesar upplýsingar kunnu eisini vera við til at greina, hvussu grundvatnsskipanin er bygd upp. Loyvishavum kunnu eisini verða settar treytir um at lata inn ávísar frágreiðingar og upplýsingar, t.d. um vatnnýtslu. Somuleiðis verða loyvishava settar treytir um uppseting og burturbeining av útbúnaði, treytir um hóskandi burturbeining av avlopsvatni, og treytir um, nær loyvishavin kann fara undir at gagnnýta vatnið. Aðrar treytir kunnu eisini leggjast við loyvinum, t.d. at loyvið er avmarkað til ávísa nøgd, t.d. ein ávísan prosentpart av samlaðu vatnnøgdini o.a.

Eisini verður greitt ásett, at loyvi at gagnnýta grundvatn ikki sleppur loyvishava undan at fáa til vegar øll onnur neyðug loyvi eftir aðrari lóggávu, t.d. byggiloyvi, umhvørvisgóðkenningar o.a.

At enda verður ásett, at landsstýrismaðurin í kunngerð kann áseta gjald fyri loyvi at gagnnýta grundvatn. Talan kann bæði vera um gjald fyri sjálva loyvisviðgerðina, eins og gjald kann verða tikið fyri rættin at gagnnýta vatnið ella sum nýtslugjald.

Til § 9
Ásett verður, at loyvi eftir § 5 og § 6 at gagnnýta grundvatn verða tikin aftur, um tey ikki verða tikin í nýtslu í seinasta lagi tvey ár eftir, at tey eru latin.

Somuleiðis verður ásett, at loyvi eftir § 7, stk. 1-2, verður tikið aftur, um tað ikki verður brúkt í einum tíðarskeiði upp á 12 mánaðir á rað, ella um ásetingarnar í hesi løgtingslóg ella í reglum, givnar við heimild í løgtingslógini, ikki verða hildnar. Harumframt verður loyvi tikið aftur, um ásetingar í lógini ella treytirnar í loyvinum ikki verða hildnar. Í teimum førum, har kærur um latin loyvi ella jarðfrøðiligar ella lívfrøðiligar kanningar elva til, at farið verður ikki undir at gagnnýta grundvatnið beinanvegin, kann loyvismyndugleikin gera av, at freistir byrja ikki at ganga, fyrr enn kæran er viðgjørd ella kanningarnar gjørdar.

Henda áseting hevur til endamáls at forða fyri, at veitt loyvi ikki verða gagnnýtt.

Til § 10
Staðfest verður, at eitt felag, sum hevur fingið loyvi at gagnnýta grundvatn eftir § 7, bara kann lata ella selja loyvi, um landsstýrismaðurin frammanundan hevur góðkent hetta.

Til tess at tryggja, at gagnnýtslan framhaldandi er burðardygg og annars fer fram eftir teimum treytum, sum eru galdandi fyri nýtsluna, verður ásett, at treytirnar í § 8 galda á sama hátt, hóast vatnið verður selt ella latið øðrum at brúka. Ítøkiliga merkir hetta, at tann, sum keypir ella á annan hátt heilt ella partvíst yvirtekur rættin at gagnnýta vatnið, skal lúka tær treytir, sum myndugleikin setir teimum.

Til § 11
Ásett verður, at loyvi eftir § 5 verður latið fyri í mesta lagi 20 ár, og at loyvi eftir § 6 og § 7, stk. 1-2, verður latið fyrstu ferð fyri í mesta lagi 10 ár. Fyrivarnisreglan ger, at jú størri jarðfrøðilig vitan um grundvatnsskipanina er í einum øki, tess longur gildistíð kunnu loyvini hava. Er jarðfrøðiliga vitanin heldur minni, verða loyvi annaðhvørt als ikki latin ella einans latin í styttri tíðarskeið, meðan størri vitan um grundvatnsskipanina í økinum verður fingin til vegar.

Munur verður gjørdur á øðrumegin privatari nýtslu og hinumegin kommunalari og vinnuligari gagnnýtslu. Munurin er grundaður á, at jarðfrøðiliga vitanin um grundvatn og grundvatnsgoymslur í Føroyum er avmarkað, og tí at stórur munur er á nøgdini, sum verður brúkt. Privata nýtslan er munandi minni enn bæði kommunal nýtsla, t.d. vatnveiting, og vinnulig nýtsla, t.d. framleiðsluvatn, og tí er útgangsstøðið, at privata nýtslan hevur munandi færri árin á umhvørvið. Er talan um tætta og rúgvusmikla privata nýtslu, so ber kortini ikki til at vísa aftur, at eisini henda privata nýtslan kann hava negativ árin á grundvatnsskipanina í einum øki.

Tá ið fyrsta loyvistíðarskeiðið er av, kann loyvi verða endurnýggjað upp í 5 ár í senn. Hetta eru vanligar ásetingar, tá ið ræður um loyvisvirksemi av hesum slag. Víst verður eisini til viðmerkingarnar til § 9.

Ásett verður kortini eisini, at áðrenn loyvi kann verða endurnýggjað, skal myndugleikin meta um, hvørt vatnnýtslan framvegis er burðardygg, eins og metast skal um, hvørt tað hjá landi ella avvarðandi kommunu eru almannagagnlig endamál, sum skulu hava framíhjárætt at gagnnýta vatnið. Loyvishavin hevur sostatt ikki krav upp á at fáa loyvi endurnýggjað.

Til § 12
Ásett verður, at almennir myndugleikar kunnu seta upp útbúnað til tess at gagnnýta grundvatn á privatari ogn uttan endurgjald, um tað kann gerast uttan stórvegis ampa fyri eigaran. Somuleiðis verður ásett, at tann, sum hevur heimild at seta upp útbúnaðin, eisini hevur

heimild at gera neyðugar fyrireikandi uppmátingar, annað tøkniligt fyrireikingararbeiði og aðrar kanningar.

Endurrindað verður fyri skaðar, ið standast av arbeiðinum. Fæst ikki semja um endurgjaldið, ásetur Jarðfeingi upphæddina. Avgerðin hjá Jarðfeingi kann kærast til landsstýrismannin. Eigarin skal hava boð um arbeiðið 4 vikur undan, at arbeiðið byrjar, og í seinasta lagi 2 vikur undan, at arbeiðið skal byrja, kann eigarin mótmæla, um mett verður, at ætlanin fer at hava við sær so stóran fíggjarligan miss, at talan er um ognartøku eftir § 13. Víst verður til viðmerkingarnar til § 13.

Til § 13
Um almannagagnið krevur tað, verður landsstýrismanninum heimilað, móti fullum endurgjaldi, at ognartaka lendi til útbúnað o.a., sum er neyðugt fyri at gagnnýta grundvatn. Somu heimild fáa kommunurnar.

Slík ognartøka skal gerast eftir reglunum í Lov nr. 69 af 7. maj 1881 om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne.

Til § 14
Landsstýrismaðurin kann leggja heimildir sínar eftir hesi løgtingslóg til stovn undir landsstýrinum. Leggur landsstýrismaðurin sínar heimildir eftir løgtingslógini til annan myndugleika undir ráðnum, kann landsstýrismaðurin áseta reglur um rættin at kæra avgerðir myndugleikans, m.a. at avgerðirnar ikki kunnu leggjast fyri annan fyrisitingarligan myndugleika, og um rættin hjá myndugleikunum at taka upp aftur eitt mál, eftir at kæra er komin inn.

Ásetingin ger tað møguligt heilt ella partvíst at skerja kæruatgongdina, hóast atgongd til at kæra eina avgerð er grundað á tveyrættarstigsskipanina. Reglan gevur somuleiðis møguleika at áseta, hvussu kærast kann, hvussu kærur skulu viðgerast, um freist, form og innihald, ella hvussu kæran skal latast inn.

Heimild er eisini fyri remonstratión, t.e. at tann myndugleiki, sum hevur tikið avgerð, sum kann kærast, kann taka málið upp aftur og møguliga taka aðra avgerð, sjálvt um kæra er latin inn. Myndugleikin kann sostatt taka nýggja avgerð, sum gevur kæraranum heilt ella partvíst viðhald, uttan at málið skal leggjast fyri kærumyndugleikan. Nýggja avgerðin kann tá kærast til kærumyndugleikan.

Til § 15
Ásett verður, at er ikki hægri revsing uppiborin eftir aðrari lóggávu, verður við sekt revsaður tann, sum fer undir at gagnnýta grundvatn, uttan at loyvi er fingið til tess eftir §§ 5-7, ella sum ikki heldur treytir, ásettar í loyvi, latið eftir §§ 5-7. Ásett verður somuleiðis, at er hægri revsing uppiborin eftir aðrari lóggávu, verður við sekt revsaður tann, ið tilvitað tekur burtur, avlagar ella løstar merkingar o.a., sum verður gjørt í sambandi við arbeiði, fevnt av § 12.

Revsiábyrgd kann verða áløgd løgfrøðiligum persónum sambært reglunum í 5. kapitli í revsilógini.

Ásett verður at enda, at í reglum, givnar við heimild í lógini, kann verða ásett, at brot verða revsað við sekt.

Til § 16
Ásett verður, at løgtingslógin kemur í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørd.

Somuleiðis verður ásett, at tá øll loyvi, ið eru givin við heimild í løgtingslóg um vatnið í sumbiarbergholinum, eru endurnýggjað, latin inn aftur ella tikin aftur, verður løgtingslóg um vatnið í sumbiarbergholinum sett úr gildi við kunngerð landsstýrismansins.

Henda seinna ásetingin er grundað á, at nýggja løgtingslógin um grundvatn løgskipar alla gagnnýtslu av grundvatni, eisini ta í sumbiarbergholinum. Løgtingslógin um vatnið í sumbiarbergholinum verður kortini verandi í gildi, tí hon skipar viðurskiftini hjá teimum, sum í løtuni hava loyvi at gagnnýta tað vatnið. Tá hesi loyvi eru endurnýggjað, latin inn ella tikin aftur, verður løgtingslógin um vatnið í sumbiarbergholinum sett úr gildi. Hetta verður gjørt við kunngerð landsstýrismansins.

Til § 17
Ásett verður, at um loyvishavi, sum við heimild í løgtingslóg um vatnið í sumbiarbergholinum, hevur fingið loyvi at gagnnýta vatnið, sum rennur ella kann vinnast burtur úr rivum og øðrum lekum inni í sumbiarbergholinum, søkir um at leingja loyvistíðarskeiðið, skal umsóknin viðgerast eftir reglunum í hesi løgtingslógini.

Uttanríkis- og vinnumálaráðið, 7. mars 2023

Høgni Hoydal
landsstýrismaður

/ Herálvur Joensen

Yvirlit yvir fylgiskjøl:
Fylgiskjal 1: Hoyringarsvar frá Advokatskrivstovuni
Fylgiskjal 2: Hoyringarsvar frá Barna- og útbúgvingarmálaráðnum
Fylgiskjal 3: Hoyringarsvar frá Heilsumálaráðnum
Fylgiskjal 4: Hoyringarsvar frá Kommunufelagnum
Fylgiskjal 5: Hoyringarsvar frá Maju Nilsson og Heðini Jákupsson
Fylgiskjal 6: Hoyringarsvar frá Skráseting Føroya
Fylgiskjal 7: Hoyringarsvar frá Umhvørvismálaráðnum
Fylgiskjal 8: Hoyringarsvar frá Umhvørvisstovuni
Fylgiskjal 9: Upprit um innkomnar viðmerkingar